MT - 172

2014 .... 1200 **Seat No.** | | | | | | | |

MT - 172 - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - PRELIM II - PAPER - VI

Time : 2 Hours **(Pages 3)** **Max. Marks : 40**

Q.I. (A) Translate *any two* of the following passages into English : 10

(i) दीर्घसमयोऽतीतः । अज्ञातवासकाले शस्त्रहीनः परिव्राजकवेषधारी अर्जुनः पुनरेकवारं तमेव वनप्रदेशं प्राविशत् । निबिडारण्ये पर्यटति तस्मिन् कुतश्चित् मनुजशब्द इव श्रुतिपथमागतः । कांश्चन गुप्तचरान् तं प्रति एवागच्छतः सः दृष्टवान् । सः व्यचिन्तयत्, ''अज्ञातवासकाले यदि कोऽपि मामभिजानीयात् तर्हि महापत्तिः उद्भवेत् । किं करणीयमधुना ।'' इति चिन्तयतः तस्य पुरतः सूर्यखगः तत्रोपस्थितः । तेन स्वरवेण मार्गं निर्दिश्यार्जुनः कस्यापि विशालवृक्षस्य समीपं नीतः ।

(ii) स्वातन्त्र्यपूर्वकालादेव क्रीडामेतां वैश्विकस्तरं नेतुं प्रथमप्रयासः कृतः महाराष्ट्रेणैव । शून्यपञ्चनवैकतमे - (१९५०) ख्रिस्ताब्दे अखिल-भारतीय-कबड्डी-सङ्घटनायाः स्थापना समजायत । भारतीय ऑलिम्पिक-क्रीडासमित्या अष्टपञ्चनवैक (१९५८) तमे ख्रिस्तवर्षे एषः क्रीडाप्रकारः ऑलिम्पिक वैश्विक - क्रीडास्पर्धासु निवेशितः । शून्यनवनवैक (१९९०) तमे संवत्सरे बीजिङ्गनगरे आयोजितायाम् ऑलिम्पिक-स्पर्धायां चीनदेशेनापि एषा क्रीडा स्वीकृता । तदनन्तरं कबड्डीक्रीडायाः सुवर्णयुगमेवावतरितम् । बीजिङ्गनगरे समायोजितायाम् ऑलिम्पिकस्पर्धायां भारतदेशेन सुवर्णपदकं विजितम्, कबड्डीक्रीडायामेव ।

(iii) कुमारः - तात, अप्यद्य वयं सर्वे राष्ट्रीयपुरस्कारप्राप्तं चित्रपटं प्रेक्षितुं गच्छामः ?

जनकः - जात, किन्तु चित्रपटस्यास्य प्रवेशपत्राणि सद्यः नोपलभ्यन्ते इति श्रुतं मया । अद्य तु रविवासरः । तर्हि किमु वक्तव्यम् ?

कुमारः - जानामि तत्सर्वं, किन्तु अधिकमूल्यं दत्त्वा प्रवेशपत्राणि लभ्यन्ते ।

जनकः - सौम्य, कथं त्वया ज्ञायते ?

कुमारः - वयस्येन कथितम् । तेनापि तथा क्रीतानि । वयमपि तथैव करिष्यामः ।

Q.I. (B) Translate *any three* verses into English : 6

(i) यस्यामनेका खलु सेतुबन्धैः विराजते सीनसरित्सुबद्धा ।
नदीं पुरी सापि नदी पुरीञ्च परस्परं भूषयतोऽत्र मन्ये ।।

(ii) कुम्भकारस्त्वं मृत्तिका अहं मूर्तिकारस्त्वं पाषाणोऽहम् ।
तव हस्ताभ्यां मम निर्माणं कदापि मा भूत् ते विस्मरणम् ।।

(iii) साम्नैव यत्र सिद्धिर्न तत्र दण्डो बुधेन विनियोज्यः ।
पित्तं यदि शर्करया शाम्यति कोऽर्थः पटोलेन ।।

(iv) एवमेव यदा विद्वान् मन्यतेऽतिबलं रिपुम् ।
संश्रयेद् वैतसीं वृत्तिमेतत् प्रज्ञानलक्षणम् ।।

(v) भोजनान्ते पिबेत्तक्रं वासरान्ते पिबेत् पयः।
निशान्ते च पिबेद्वारि त्रिभी रोगो न जायते ।।

Q.II. (A) Answer *any three* of the following questions in English : 6

(i) Write in short about ग्राहकमञ्च.
(ii) What reply did the cloud give to the traveller?
(iii) What is the wonder in India ? Describe it.
(iv) How should we subdue an enemy ? Why ?
(v) Explain with illustration the thought of the poet about a virtuous and a mighty person.

Q.II. (B) Complete *any one* verse of the following : 2

(i) अतिथिर्बालकः .... स्वशक्तितः ।।
(ii) उपानहौ .... च ।।
(iii) पात्रापात्रविवेको .... विषम् ।।

Q.III. (A) Answer *any four* questions in Sanskrit : 4

(i) महाराजः द्वौ युवानौ कुत्र प्रेषितवान् ?
(ii) ग्राहकमञ्चः कदा स्थापितः ?
(iii) यात्री कुत्र निवसति स्म ?
(iv) वरदा किं ज्ञातुमिच्छति ?
(v) पॅरिसनगरे का देवी विख्याता ?
(vi) सरिद्वेगं दृष्ट्वा वेतसः किं करोति ?
(vii) कयोः संयोगेन श्रीः अचला ध्रुवम् ?

OR

Complete the story :

महाराष्ट्रराज्ये रायगडः नाम सुविख्यातः दुर्गः । एकदा हिरकणी दुग्धविक्रयार्थं रायदुर्गं ______ उत्सुका । किन्तु तस्याः शिशुः अद्यापि न सुप्तः । यदा दोलारूढः शिशुः सुप्तः तदा हिरकणी दुर्गं प्रस्थिता । दुर्गे दुग्धविक्रयार्थं अधिकः _______ अभवत् । सूर्ये अस्तमिते दुर्गद्वाराणि पिहितानि । आवृत्तं महाद्वारं _______ सा द्वारोद्घाटनाय रक्षापुरुषं प्रार्थयत परं सूर्योदयसमये एव द्वारम् उद्घाटनीयम् इति _______ आज्ञाम् अनुसृत्य सः तद् न उद्घाटितवान्।
(कालक्षेपः, शिवभूपस्य, गन्तुम्, विलोक्य)

Q.IV. Solve any four subquestions from the following : **12**

(A) Recognize *any three* of the following forms :

(i) उपानहौ (ii) अस्माकम् (iii) प्रेक्षितुम्

(iv) आदधाति (v) जगाम

(B) Complete *any three* of the following sentences by choosing the suitable alternative given in the brackets :

(i) किं .... नानीतं रसायनम् । (तुभ्यम् / त्वया / त्वम्)

(ii) युक्तमुक्तं .... । (भवान् / भवती / भवता)

(iii) प्रशान्तमनसा स .... अगच्छत् । (स्वगृहे / स्वगृहस्य / स्वगृहम्)

(iv) मिस्रदेशः पिरॅमिडरचनार्थं .... विख्यातः । (जगत् / जगति / जगतः)

(v) अन्येद्युः साशङ्कमनाः स .... गत्वा गङ्गानदीं पृष्टवान् ।
(गङ्गातीरे / गङ्गातीरम् / गङ्गातीरात्)

(C) Dissolve sandhis : (*Any three*)

(i) भारतभूमावेव (ii) श्रीरचला (iii) एतच्छ्रुत्वा

(iv) मनस्यकरोत् (v) कृतेऽपि

(D) Dissolve the compound and name the following : (*Any three*)

(i) महासुखम् (ii) पर्वतस्थः (iii) निरीक्षणशक्तिः

(iv) वस्त्रस्यूतः (v) सेवाभावः

(E) Give Sanskrit antonym of the following words : (*Any three*)

(i) उत्साहः (ii) यथार्थम् (iii) शत्रुः

(iv) त्यजन्ति (v) समग्रः

Best Of Luck

MT - 172

2014 1200

MT - 172 - SANSKRIT COMPOSITE (SECOND OR THIRD LANGUAGE) - PRELIM II - PAPER - VI

Time : 2 Hours **Preliminary Model Answer Paper** **Max. Marks : 40**

A.I.	**(A) Translate any *two* of the following passages into English:**	
(i)	A long time passed. During the period of anonymous exile (incognito), अर्जुन, who was armless and disguised as an ascetic, once again entered the same forest. While wandering in the dense woods, he overheard a human-voice-like sound. He saw a few spies coming towards him itself. He thought, "If someone recognizes me during anonymity, serious trouble would arise. What should I do now?" While thinking thus, the sunbird appeared in front of him. With its sound, it (the bird) directed and led अर्जुन near some big tree.	**5**
(ii)	Since pre-independence period itself, effort was made by Maharashtra to take this game to an international level. In the year 1950 CE, the establishment of All India Kabaddi Association took place. This game was included in the international sports by the Indian Olympics Committee in the year 1958 CE. Even China adopted this game during the Olympic tournament organized in Beijing in the year 1990 CE. Thereafter, the golden era of कबड्डी began. India won a gold Medal in कबड्डी itself during the Olympic tournament organized in Beijing.	**5**
(iii)	कुमार - Father, shall we go to watch the National-award winning movie today? Father- Son, I have heard that the tickets of this movie aren't currently available. Besides, today is Sunday. So, what shall I say? कुमार - I know all that. But tickets are available by paying extra money. Father- Child, how do you know?	**5**

कुमार - A friend told me. He also bought them like that. We too shall do the same.

A.I. (B) Translate *any three* verses into English :

(i) I believe that, here the (Paris) city adorns the river and the river in turn, adorns the city where the river Seine with innumerable, well-built bridges indeed looks beautiful. **2**

(ii) You are the potter (and) I am the clay. You are the sculptor (and) I am the stone. My creation is through your hands. (O preceptor) may you never be forgotten. **2**

(iii) Where success (an achievement) can occur by sweet talk (conciliation), there force (punishment) would not be used by the wise. If an imbalance of 'Pitta' is pacified with sugar what is the purpose of bitter snakegourd? **2**

(iv) भीष्म said, "In this same way, when a wise man realizes that the enemy is stronger, he should resort to a bamboo-like attitude. This indeed is an indication of wisdom". **2**

(v) One should drink buttermilk at the end of meals, milk at the end of the day and water at the end of night (early morning); due to these three, an ailment does not occur. **2**

A.II. (A) Answer *any three* of the following questions in English :

(i) अखिल भारतीय ग्राहक पञ्चायत is an institution established in the year 1974 by a group of young people for the welfare and satisfaction of consumers. This platform of consumers is created by consumers for consumers. Its main objective is to educate people about their rights as consumers. It provides free counselling and legal-aid to people who are not satisfied with the quality of goods or services purchased by them or have suffered exploitation from the seller. **2**

(ii)	River गङ्गा at काशी is known for giving relief from sins. A traveller was once curious about what happens with the sin that gets accumulated in the river-water. When the traveller asked river गङ्गा as to what she does with the sin-filled water, she said that she emitted it into the ocean. The traveller then asked the ocean about what he did with the same. The ocean said that the water got vaporized due to sunlight and that he didn't know what happened with it later. Thereafter, the traveller saw that the vapor got converted into a cloud. When the traveller asked the same question to the cloud, the cloud replied "I am a giver of water (Life). Life depends upon one's own deeds. Hence, I shower the sins upon the respective person's house in the form of rain."	**2**
(iii)	The Taj Mahal, situated on the banks of river Yamuna in Agra, is one of the Seven Wonders of the World. This monument is made of bright marble and is believed to have constructed by emperor Shahjahan in the memory of his wife. On the full moon night, the Taj Mahal looks extremely brilliant in the moonlight.	**2**
(iv)	According to the poet, winning an enemy with weapons is not sufficient, it is also important to subdue him with wisdom. The weapon will only destroy the enemy physically, but wisdom will destroy his mind, riches and family. Such a mode of defeat will ensure that the enemy never resurrects in future. Thus, in order to destroy enmity permanently, one must make use of wisdom. It is well-known बुद्धिर्यस्य बलं तस्य ।	**2**
(v)	The poet feels that only the virtuous person possessing virtues can understand or recognise virtues not a man who doesn't have virtues. The importance of a strength is known only by the one possessing strength and not by the weak person. He explains this with examples by stating that, only a cuckoo, realizes the significance of spring not the crow and only an elephant, realizes the strength of a lion and not the mouse.	**2**

A.II.	**(B) Complete *any one* verse of the following :**	
(i)	अतिथिर्बालकः **पत्नी जननी जनकस्तथा ।**	**2**
	पञ्चैते गृहिणा पोष्या इतरे च स्वशक्तितः ॥	
(ii)	उपानहौ **च वासश्च धृतमन्यैर्न धारयेत् ।**	**2**
	उपवीतमलङ्कारं स्रजं करकमेव च ॥	
(iii)	पात्रापात्रविवेको **हि धेनुपन्नगयोरिव ।**	**2**
	तृणात्सञ्जायते क्षीरं क्षीरात्सञ्जायते विषम् ॥	
A.III.	**(A) Answer *any four* questions in Sanskrit :**	
(i)	महाराजः द्वौ युवानौ **नागार्जुनं प्रति** प्रेषितवान् ।	**1**
(ii)	ग्राहकमञ्चः **चतुःसप्तनवैकतमे (१९७४) संवत्सरे** स्थापितः ।	**1**
(iii)	यात्री **गोन्दियानगरे** निवसति स्म ।	**1**
(iv)	वरदा **प्रकल्पार्थं सप्ताश्चर्यविषये** ज्ञातुमिच्छति ।	**1**
(v)	पॅरिसनगरे **जोनदेवी** विख्याता ।	**1**
(vi)	सरिद्वेगं दृष्ट्वा वेतसः **नमति** ।	**1**
(vii)	**नयविक्रमयोः** संयोगेन श्रीः अचला ध्रुवम् ।	**1**
	OR	
	Complete the story :	
	महाराष्ट्रराज्ये रायगडः नाम सुविख्यातः दुर्गः । एकदा हिरकणी दुग्धविक्रयार्थं रायदुर्गं **गन्तुम्** उत्सुका । किन्तु तस्याः शिशुः अद्यापि न सुप्तः । यदा दोलारूढः शिशुः सुप्तः तदा हिरकणी **दुर्गं** प्रस्थिता । दुर्गे दुग्धविक्रयार्थं अधिकः **कालक्षेपः** अभवत् । सूर्ये अस्तमिते दुर्गद्वाराणि पिहितानि । आवृत्तं महाद्वारं **विलोक्य** सा द्वारोद्घाटनाय रक्षापुरुषं प्रार्थयत परं सूर्योदयसमये एव द्वारम् उद्घाटनीयम् इति **शिवभूपस्य** आज्ञाम् अनुसृत्य सः तद् न उद्घाटितवान् ।	**4**
A.IV.	**(A) Recognize *any three* of the following forms :**	
(i)	उपानहौ - उपानह् noun ending in ह् Feminine gender Nominative, Accusative dual.	**1**
(ii)	अस्माकम् - अस्मद् First person pronoun Common in all genders Genitive plural.	**1**

(iii)	प्रेक्षितुम् - Root प्र + ईक्ष् (1 AP) Infinitive of purpose तुमन्त अव्यय.	1
(iv)	आदधाति - Root आ + धा (3 UP) here PP Present tense Third person singular.	1
(v)	जगाम - Root गम् - गच्छ् (1 PP) Perfect past tense Third person singular.	1
(B)	**Complete *any three* of the following sentences by choosing the suitable alternative given in the brackets :**	
(i)	किं **त्वया** नानीतं रसायनम् ।	1
(ii)	युक्तमुक्तं **भवता** ।	1
(iii)	प्रशान्तमनसा स **स्वगृहम्** अगच्छत् ।	1
(iv)	मिस्रदेशः पिरॅमिडरचनार्थं **जगति** विख्यातः ।	1
(v)	अन्येद्युः साशङ्कमनाः स **गङ्गातीरं** गत्वा गङ्गानदीं पृष्टवान् ।	1
(C)	**Dissolve sandhis : (*Any three*)**	
(i)	भारतभूमावेव - भारतभूमौ + एव ।	1
(ii)	श्रीरचला - श्रीः + अचला ।	1
(iii)	एतच्छ्रुत्वा - एतत् + श्रुत्वा ।	1
(iv)	मनस्यकरोत् - मनसि + अकरोत् ।	1
(v)	कृतेऽपि - कृते + अपि ।	1
(D)	**Dissolve the compound and name the following : (*Any three*)**	
(i)	महासुखम् - महत् सुखम् । - कर्मधारय समास ।	1
(ii)	पर्वतस्थः - पर्वते तिष्ठति इति । - उपपद तत्पुरुष समास ।	1
(iii)	निरीक्षणशक्तिः - निरीक्षणस्य शक्तिः । - षष्ठी तत्पुरुष समास ।	1
(iv)	वस्त्रस्यूतः - वस्त्रनिर्मितः स्यूतः । - मध्यमपदलोपी कर्मधारय समास ।	1
(v)	सेवाभावः - सेवायाः भावः । - षष्ठी तत्पुरुष समास ।	1

(E)	**Give Sanskrit antonym of the following words : (*Any three*)**	
(i)	उत्साहः × अनुत्साहः ।	**1**
(ii)	यथार्थम् × असत्यम्, अयथार्थम् ।	**1**
(iii)	शत्रुः × मित्रम् ।	**1**
(iv)	त्यजन्ति × गृह्णन्ति, स्वीकुर्वन्ति ।	**1**
(v)	समग्रः × अपूर्णः ।	**1**

❖❖❖❖